

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXI. Respondetur ad ea quæ objiciuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

fore restituuntur à tempore litis motæ . . .
In Belgio verò nostro, in judiciis obtinet
sententia eorum, qui bonæ fidei possessori
tribuunt fructus omnes, etiam naturales, in-
distinctè, id est non distinguendo, an inde
ditior evaserit, an non. Videri potest Stock-
mansius decis. 127.

CAPUT CX.

*Bonæ fidei possessor, ex quo cognoscit se rem
alienam bonæ fidei emisse à fure, tenetur
eam immediatè reddere domino, etiam cum
periculo amittendæ pretium à se persoluitum,
nec potest reddere furi, à quo scit domi-
no non restituendam.*

1076 **I**Ta Major in 4. dist. 15. q. 26. Armilla,
Joannes Medina, Ledesma, Covarruvias,
Cajetanus, Sotus, Azorius, Sylvius, Lay-
man, &c. contra Sylvestrum, Navarrum,
Vasquez, Lessium, Wiggers, Malderum,
Card. de Lugo, Dicastillum, &c.

Probatur 1°. ex doctrina sancti Thomæ
q. 62. a. 6. ubi de illo qui rem alienam
accepit, etiam absque alterius injuria, dicit,
quod ratione rei tenetur eam restituere,
quandiu eam apud se habet: *quia quod ha-
bet ultra id quod suum est, debet ei subtrahi,
& dari ei cui deest, secundum formam com-
mutativæ justitiæ.* Non sufficit ergo redde-
re furi; sed restituere debet ei, cui debita
est ex justitiâ.

1077 2°. dominus habet jus, ut sua sibi res im-
mediatè restituatur ab emptore bonæ fidei,
non obstante jacturâ pretii quod emptor in-
curreret. Cùm res unaquæque, apud quem-
cumque sit, immediatè clamet ad dominum
suum; qui propterea, si sciret rem suam
esse apud emptorem bonæ fidei, illam ab
ipso immediatè repetere posset, sive per se,
sive per Judicem; nec teneretur consentire,
ut immediatè redderetur furi, ad recupera-
tionem pretii ipsi dati; quinimò, non obsta-
te jacturâ pretii, quam emptor ille subiret,
eam ab ipso immediatè vindicare posset.
*L. mater, & L. adversus Cod. de rei vendi-
cat.*

1078 Respondent Adversarii, dominum qui-
dem habere jus repetendi rem suam, ubi-
cumque repertam, & ut sibi repetenti non
resistatur; non tamen habere jus ad hoc, ut
emptor bonæ fidei eam sibi non repetenti
ultrò reddat cum jacturâ pretii sui, quando
fur, à quo accepit, potens est eam resti-
tuere.

Sed contrâ; si dominus habet jus, ut sibi
repetenti immediatè restituatur ab emptore
bonæ fidei, non obstante jacturâ pretii: igitur
etiam habet jus, ut sibi, ob facti igno-
rantiam non repetenti, immediatè restituatur,
&c. Si enim non repetat, ignorantia
facti in causa est, quæ cùm domino non ad-
mitat jus, ut sua sibi res immediatè restituatur;
jus etiam illud ipsi non adimit non re-

petitio, ex illa facti ignorantia procedens:
maximè cùm jus illud ipsi etiam non ad-
mitat jacturâ pretii, quam emptor bonæ fi-
dei incurreret, rem ipsi immediatè restituendo.
Si enim, non obstante jacturâ illâ, bonæ
fidei emptor teneatur illam immediatè
restituere domino repetenti; signum est quod
jactura illa ipsum non excuset ab immédia-
ta restitutione. Et si jactura illa non obli-
get dominum ad consentiendum, ut emptor
rem illam reddat furi, à quo dominus eam
non est recepturus; signum est, quod non
obstante jacturâ illâ, dominus retineat jus,
ut res illa sibi, etiam ex facti ignorantia
non repetenti, immediatè restituatur.

Probatur 3°. si dominus ipse rem alterius
extorsisset è manu furis, putans esse suam,
sibi ab eodem fure sublatam; cognitâ veri-
tate, non posset eam furi reddere, ad hoc ut
suam sibi fur restituere. Similiter ergo, dum
res alterius est apud emptorem, emptor non
potest eam furi reddere, ad hoc ut pretium
suum sibi fur restituatur.

4°. emptor ille, rem reponendo in ma-
nus furis, à quo scit domino non restituenda-
dam, positivè concurreret ad injustam dam-
nificationem domini, perinde ac si rem al-
terius (in casu proximè dicto) extortam
è manibus furis, in manus ejusdem reponeret,
ut suam recuperaret: in utroque
enim casu, invito domino, rem ipsius reponeret
in pejori statu, quam jam sit apud se: in eo
utique statu in quo scit eam domino perituram;
concurreret proinde moraliter ad istam deperitionem.

5°. rem reponendo in manus furis, æ-
què cooperaretur iniquæ detentioni ipsius,
atque cooperaretur furto, si ad recuperandum
equum suum, sibi à latrone surreptum,
ipsi traderet equum vicini sui, in stabulo
suo casualiter repertum; vel eundem
in finem traderet ipsi gemmam alienam,
publico à se inventam loco, sciens cujus
sit; vel eam (ad instantiam debitoris mei,
minantis se alioqui non satisfacturum, sed
aufugiturum) ad recuperandum debitum,
eo reponerem loco, ubi ab eodem debi-
tore surripendam cognoscerem.

6°. nihil æquius, rationabiliusque natu-
ralissimâ istâ divini juris regulâ: *Quod tibi
non vis fieri, ne feceris alteri.* Nullus ve-
rò Adversariorum vellet rem suam, ab alio
quo tertio bonæ fidei emptam à fure, ad
recuperandum pretium, restitui furi, à quo
eam non esset recepturus.

CAPUT CXI.

Respondetur ad ea quæ obijciuntur.

Objicies 1°. emptor bonæ fidei habet
jus rescindendi contractum cum fure
initum, utpote injustum ex parte furis; &
ex parte emptoris initum ex errore dante
causam contractui. Ergo non facit domino

injuriam, si eum rescindat, rescindendoque omnia reponat in statum pristinum. Qui enim jure suo utitur, nemini facit injuriam.

Respondeo emptorem illum non habere jus rescindendi contractum cum injuria tertii: quia injustitia furis, & deceptio, quæ dedit causam contractui, solum tribuit emptori jus repetendi pretium à fure, & contra ipsum jure agendi; non verò dominum damnificandi, moraliter causando interitum rei ipsius, per repositionem in manus furis, à quo eam non est recepturus. Maxime cum dominus nullam dederit causam allegatæ injustitiæ, & deceptionis.

1084 **Objicies 2°.** rescindendo contractum, remque reponendo in manus furis, eam non ponit pejori in loco, quam fuit ante emptionem; nec eo loco ponit, ubi damnum domino sequitur per se, sed per accidens, ex malitia furis, quam emptor non intendit, sed solum recuperationem pretii sui.

Respondeo, quamvis emptor tunc non ponat rem pejori in loco, quam fuit ante emptionem, ponere tamen pejori in loco, quam fuit post emptionem: quia res domini securè erat in manu emptoris; nullo verò modo securè in manu furis. Melius ergo erat in manu emptoris, & istud melioramentum, sicut & omne aliud melioramentum intrinsecum & extrinsecum, domino erat acquisitum. Ergo emptor non potest sine injustitia dominum privare melioramento isto.

1085 **Nec refert, quòd ex repositione in manus furis, damnum domino non sequatur per se, sed per accidens.** Quia sive per se, sive per accidens, sequitur eundem, & ad consecutionem illius emptor moraliter cooperari censetur, rem alienam in manus furis voluntariè reponendo, iis in circumstantiis, in quibus cognoscit eam domino perituram. Deinde per illam repositionem dominus per se privatur dicto melioramento, licet accidentali: per se ergo damnificatur.

1086 **Objicies 3°.** in pari causa, & innocentia, æquum est, ut emptor sibi potius consulat, quam alteri. Par verò est innocentia emptoris bonæ fidei, & domini, ut supponitur; par etiam causa: cum æquale sit jus emptoris ad pretium suum, quam domini ad rem suam.

Respondeo parem quidem esse innocentiam utriusque, parem etiam causam secundum quid (quatenus emptor æquale jus habet ad pretium suum, quam dominus ad rem suam) sed non parem causam absolute, & per omnia. Imò multiplice ex capite meliorem esse causam domini, quam emptoris. 1°. in eo quòd emptor non sit dominus pretii dati, prout alter est dominus rei suæ. 2°. in eo quòd emptor non habeat jus immediatum in pretium suum; secus dominus in rem suam. 3°. in eo quòd ex nullo capite dominus velle debeat rem suam ab emptore red-

di furi ad recuperandum pretium suum; emptor verò ex titulo rei acceptæ velle debeat eam domino restituere, quamdiù eam scienter habet apud se. 4°. in eo quòd res domini in manu emptoris bonæ fidei sit meliori in statu, quam pretium in manu furis. Quod quidem provenit ex probitate emptoris, quæ non debet ipsi nocere; sed est malitia furis, quæ ipsi nocet, sicut & emptio rei furtivæ quam fecit, non probitas sua. 5°. in eo quòd dominus sibi ipsi nullo modo causa sit jacturæ rei suæ; emptor verò sibi ipsi causa sit jacturæ pretii sui per contractum emptionis, quem ignoranter fecit cum fure, qui rem alienam non poterat justè vendere. Sibi proinde, id est vel negligentia suæ, vel infortunio adscribere debet jacturam pretii sui: cum omnis emptor scire debeat rem quamque possit à suo domino vendicari. 6°. in eo quòd dominus emptori nullo modo causa sit jacturæ sui pretii, sed sola emptio sua, & venditoris malitia; emptor autem domino causa esset jacturæ rei suæ, si eam furi redderet, sciens à fure non restituendam.

Objicies 4°. possessor bonæ fidei non tenetur rem domino restituere, quando non potest absque notabili suo damno: cum non teneatur damnum alterius impedire cum æquali, vel ferè æquali suo damno.

Respondeo, possessorem bonæ fidei non semper quidem teneri rem alienam statim restituere, quando non potest absque notabili damno suo; ad id tamen teneri in casu nostro, in quo restitutio non est ipsi causa damni, sed inconsiderata sua emptio, & venditoris malitia, adversus quem nihilominus emptor bonæ fidei retinet actionem ex empto. Et ratio, cur in casu nostro teneatur, est quia non restituendo domino, sed furi, domino innocenti foret moralis causa damni. At verò licet (communiter loquendo) nemo damnum alterius impedire teneatur cum æquali suo damno; nemo tamen alteri innocenti esse potest causa moralis damni, etiam ad vitandum æquale proprium. Quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona.

Objicies 5°. si fur vellet me occidere, vel bursâ spoliare meâ longè majoris valoris, nisi ei redderem rem alienam, ab ipso emptam, possim eam ipsi reddere. Ergo similiter.

Nego consequentiam: quia in casu antecedentis dominus censeri non potest rationabiliter invitus; secus in casu consequentis. Neque ex eo quòd extrema necessitas vitæ, & periculum evidens mali longè majoris, redditionem illam aliquando excuset; consequens est, quòd eam quoque excuset necessitas longè minor, vel periculum mali longè minoris, uti patet in sarcina aliena naufragante, quam si nauta in navim suam receperit, in mare projicere potest, ingruente necessitate, ne suo pondere causet naufragium; sed non ad vitandum quodcumque malum.

1089 Objicies 6°. emptor bonæ fidei rem furtivam, bonâ fide emptam, ejicere potest de domo sua, si ob illam, apud se repertam, timeat accusari de furto, nec alius modus appareat evadendi accusationem & condemnationem. Ergo similiter, &c.

Rursus nego consequentiam: quia periculum amissionis famæ, ex illa accusatione, est periculum mali longè majoris, quàm sit amissio pecuniæ v. g. vel pallii, &c. Cum periculo verò mali longè majoris nemo tenetur conservare rem alienam, nec illi se periculo exponere, ne proximus incurrat damnum longè minus; nec hoc jure exigere potest; secus in casu nostro.

1090 Objicies 7°. leges canonicae & civiles statuunt possessorem, etiam malæ fidei, ante omnia restituendum in possessionem, cap. in literis de restit. spoliat. & L. 3. §. 3. ff. quod vi aut clam. Similiter L. bona fides 3. ff. depositi dicitur, quòd si fur apud me (ignarum furti) rem furtivam deposuerit, eam ipsi debeam restituere.

Respondeo, leges illas agere de spoliato, seu violentè dejecto ex possessione, qui secundum jura, ante omnia restituendus est. Lex verò bona fides, licet de eo non agat, non agit etiam de casu nostro, quo emptor bonæ fidei cognoscit rem esse furtivam; sed de depositario hoc ignorante: quo casu restituendum est furi depositum reposcenti. Si autem dominus cum fure concurreret in repetitione depositi, restituenda foret domino, non furi, qui deposuerat, ut eadem lege dicitur.

CAPUT CXII.

Ad obligationem restitutionis ratione contractus generaliter non requiritur culpa, sive theologica, sive juridica.

1091 **P**atet evidenter: quia commodator, & commodatarius v. g. possunt contractu explicito sic convenire, quòd commodatarius equum commodatum, seu pretium ipsius restituere debet, si contingat ipsum capi, vel perire in via, quomodocumque id contingat, etiam absque ulla commodatarii culpa.

1092 Imò quamvis de eo expressè non conveniant, commodatarius aliquando tenetur equum restituere, etiam si nulla intervenerit culpa ipsius; ut dum capitur ab hostibus. Ad id tamen teneri non videtur omni casu, v. g. quo contingit equum perire ex intrinseco quem habet defectu, ut si tibiam sibi frangat cespitando, vel si moriatur ex aliquo morbo, absque commodatarii culpa contracto. Ita Huyghenius c. 25. n. 2.

CAPUT CXIII.

Regula tres circa obligationem restituendi ex contractu.

REGULA I.

1093 **S**i res in tui solius utilitatem sit tibi commodata, & illa vel perierit, vel deterior

facta sit, teneris commodanti restituere, ex culpa etiam levissima. Constat ex cap. unic. de commodato, ubi dicitur: *Cum gratia sui tantum quis habet commodatum, de levissima sua culpa tenetur.* Necnon ex L. in rebus ff. commodati, ubi dicitur, quòd in rebus commodatis talis diligentia præstanda est, qualem diligentissimus pater-familias suis adhibet. Idem habetur §. item in Instit. quibus modis contrahitur obligatio, ubi adeò exacta custodiendæ rei requiritur diligentia, ut non sufficiat tantam diligentiam adhibuisse, quantum suis rebus adhibere solet, si modo alius diligentior poterat eam custodire.

1094 Lege itaque restitutionis tenetur commodatarius, si qua illius culpa præcesserit, licet fortuito res commodata perierit. Absente autem omni culpa, & pacto in contractum, res commodanti perit, dum fortuito perit. At si quis equum v. g. commodatò acceperit Parisios usque, & cum eo longius profectus, ibi à latronibus sublatu fuerit; vel si candelabra argentea commodatò acceperit, ut iis domi uteretur, & ea foras elata latro furatus fuerit, restituere debet. Si denique commodatarius in mora fuerit restituendi rem commodatam tempore præfixo, & interim res illa perierit, vel deterior facta sit, idque verisimiliter non contigisset, nisi in mora fuisset, tenetur ad restitutionem.

1095 Sed licet is qui rem commodatò accepit in sui utilitatem, tenetur de culpa levissima; si tamen rem precario acceperit in sui utilitatem, vi precarii solum tenetur ex dolo, vel culpa lata. L. optata ff. de precario. Enimverò videtur æquum, ut majori diligentia custodiatur commodatum, quàm precarium, ob majorem favorem quem dominus accipienti præstat concedendo usum rei suæ commodatò, quàm precario: nam commodatò concedit usum solum revocabilem post certum tempus; precario verò concedit usum revocabilem quandocumque placuerit.

REGULA II.

1096 **I**n contractu, qui fit in solius dantis utilitatem, quale est depositum, accipiens, ratione illius, ad restitutionem non tenetur, nisi ex dolo, & culpa lata, non aliter. Ita habetur L. depositum §. quod autem ff. depositi, vel contra. Et L. 3. Instit. tit. 15. §. 3. Et L. 1. ff. de oblig. & act. §. is quoque, ubi sic: *Depositarius, etiam si negligenter (negligentiâ parvâ) rem custoditam amiserit, securus est: quia enim suâ gratiâ non accepit, sed ejus à quo accepit, in eo solo tenetur, si quid dolo perierit. Negligentiâ verò parvæ nomine idè non tenetur: quia qui negligenti amico rem custodiendam committit, de se queri debet, id est, suæ facilitati imputare debet. Magnam autem negligentiam placuit in doli crimine cadere. Doli etiam reus præsumitur, qui rebus suis falsis, res apud se depositas amittit, cap. bona fides extrav. de deposito. Nisi res suæ multò*